

Færoyingur til Íslands at útbúgva seg:

Blómandi mentunarlív og virðing fyri leiklistini

Myndir og tekst:
Dagný Joensen

Nú summarfrítíðin nærkast og prógvtekurnar kring landið eru við at verða ldnar, hugsar hopur av ungdomi um, hvat av lærdómi tey síðan skulu nema sær.

Summi fara í arbeiði eitt ár ella fleiri, til endalig avgerð verður tikið um framtíðarstarv, meðan onnur fara beinleiðis í hernað við útbúgving ella læruplass, eftir lokið prógv.

Ein teirra, sum hefur roynt nógv og fjelbroytt arbeiði er Birita Mohr, fyrrverandi limur í yrkisbólkunum Grímu. Hon hefur verið í Onglandi og arbeiði á fysioterapeutiskum stovni, og ætlaði sær útbúgving innan hesa yrkisgrein, men av tí at hon ikki slapp á skúla, hóast hon royndi hetta fleiri ferðir, gjørdi hon av at fara sjónleikarleiðina, og at fáa sær hollari útbúgving innan leiklist.

Birita hefur nú staðið upptøkuroyndina á Tjóðleikhúsinum í Reykjavík. Just heimafturkomin til Føroya, hava vit hitt Biritu, sum sigur okkum frá framtíðarætlanum sínum, eins og hon eisini sigur frá, hvørjar vónir hon hefur til framtíðina.

Gott í beinið

Birita er 29 ára gomul og hefur verið á føroysku leikpallinum í mong ár. Hon var ein teirra ið stovnaði yrkisbólkun Gríma, og er tað í hesum starvi, vit kring landið hava nýtt gott av hennara leiklist.

Hvi fært tú tær útbúgving innan sjónleiklist, tá tú hefur roynt hetta við so góðum úrsliti í mong ár?

— Hóast mær dámdi ógvuliga væl at arbeiða í yrkisbólkunum Grímu, — bæði við sjónleikum á palli og við undirvísing í kvøldskúlanum, so kenni eg kortini, at tað eins og ikki er meira eg kann gera á hesum øki, uttan so at eg fái hollari útbúgving í tí, sum er grundarlagið í hesi yrkisgrein.

Nær byrjaði tú at arbeiða innan sjónleik?

— Byrjanin var tá eg gekk í skúla, at Eyðun Johannesen sóknaðist eftir ungfolki til



Birita Mohr: — Hóast vælvild frá okkara síðu í Grímu, so megnaðu vit ikki at fremja tað arbeiðið, sum vit høvdu sett okkum fyri, av tí at myndugleikarnir og fólk annars ikki tóku nógv væl undir við hesum mennandi tiltakinum innan føroyskan sjónleik, sum Gríma var ætlað at vera

sjónleikin Harðveður eftir Shakespeare, og varð eg ein teirra sum fekk litlan leiklut í hesum leiki.

— Síðan komu dramskeiðini, sum Eyðun Johannesen skipaði fyri innan Sjónleikarafelagið, og hesi vóru fast tilhald hjá mær um vetrarnar, sigur Birita og heldur fram:

— Eyðun var serkonur á sínum øki, tá tað snúi seg um at læra ungfolki at spæla sjónleik, og nógv eru vit sum hava lært av pedagogisku evnum hansara, sum hava givið nógvum sjónleikarum eina barlast, at fara víðari við.

Stovnaðu yrkisbólk

í 1977 vóru ætlanir hjá

Eyðuni um at stovna ein yrkisbólk innan sjónleik veruleiki, og eg varð biðin um at koma í Grímu, sum sjónleikarabólkurin kallast. Vit vóru fimm fólk, sum tóku okkum saman. Hetta vóru Eyðun Johannesen, Rosa á Rógvi Joensen, Egi Dam, Kári Øster og eg.

Vit høvdu nógvur og góðar vónir við tí arbeiði, sum vit her fóru undir, og vælvildin frá okkara síðu var stor, at tiltakið skuldi eydnast. Vit settu okkum fyri, at hvør einstakur skuldi hava lön eftir tí hann í minsta lagi kundi klára seg fyri, og hugsjónirnar um, hvussu fram skuldi farast vóru nógvur og bjartsýgdar.

— Hóast vælvild frá okkara síðu, so var tað ikki nógv mikið til at vit til fulnar

kundu gera tað arbeiði, sum vit høvdu sett okkum fyri, tí tað skortaði í frá myndugleika síðu, at skilja hvørjan leiklut vit skuldu hava í tí føroyska mentunarnarheiminum.

Av tí at buskaparliga grundarlagið ikki kundi faast til vega, sóu vit skjótt, at tiltakið ikki kundi bera, og vit gjørdust vónsvikin og megnaðu ikki at halda fram, tá eitt ár var umliðið, hóast vit sjálvi kendu, at arbeiði okkara hevði borið ávøkstur.

Hóast vit vóru samd um, at yrkisbólkurin Gríma skuldi halda fram, tí vit vistu at tað arbeiðið vit høvdu gjørt, eitt nú at skipa fyri dramskeiðum og at stjórna áhugafølum kring landið, sum framfóru sjónleikir, so áannaðu vit, at ikki bar til hjá okkum at arbeiða ókeypis.

Úrslitið var, at onkur av okkum gavst, onnur fóru í arbeiði aðrastaðni halvan dag, o.s.fr., fyri at halda virksemið í Grímu í gongd. Tá Eyðun Johannesen fekk tilbøð at koma til Danmarkar, har hann nú staryast sum lektor á Århus Teaterskole, vóru bert tveir sjónleikarar eftir. Tá kom Laura Joensen heim úr Danmark og tær báðar Rosa á Rógvi Joensen og Laura Joensen hava síðan stjornar fyri í Grímu.

Birita sigur, at hon er vis í, at Gríma eigur ein leiklut í tí føroyska sjónleikarvirkseminum, og hon vónar, at arbeiðið kann halda fram, og at tað í framtíðini verður plass fyri slíkum mennandi tiltaki, sum Gríma helst skal vera, tó at myndugleikar og fólk annars ikki hava havt nógv stóra virðing fyri tí, sum er farið fram.

Ríkt mentunarlív

Áðrenn Birita slapp til upptøkuroynd á Tjóðleikhúsinum, noyddist hon at berjast fyri at sleppa at standa tí royndina, sum fólk í Íslandi skuldu gjøgnum, áðrenn tey sleppa á henda skúla, sum varir í fyra ár.

Hon setti seg í samband við skúlastjóran á Leikhúsinum, men hesin hevði ikki nógvur vónir at geva Biritu, tí hann setti næmingunum treytina, at teir skuldu vera málsliga serstakliga væl fyri, áðrenn upptøkuroyndina.

Soleiðis sigur Birita, at ein íslendingur, sum skúlastjórinn metti hevði ov vánaligt mál, noyddist at ganga í skúla í eitt ár, — bert fyri at læra at tosa móðurmálið! Birita gjørdi tí av at fara til Íslands at arbeiða, fyri at vita, um tað var møguleiki hjá henni at læra málið. Hon fór at arbeiða síð í Hafnarfirði og fekk samstundis undirvísing um kvøldarnar í íslenskum máli.

— Eg var bilsin, tá eg kom til Íslands, so ríkt mentunarlívið har er. Sjónleikur og onnur list er í blóma. Bert í Reykjavík eru heili trí leikhús, sum samstundis framföra triggar ymsar leikir um vetrarnar, og leikhúsinu eru fullsett hvørt kvøld!

Umframt leikhús er í Íslandi eisini aðrir skúlar, eitt nú listahandverkskúli, tónlistaskúli og ballettskúli.

Hvi valdi tú at útbúgva teg í Íslandi?

— Sum vanligt er, tá hugsað verður um útbúgving, so var Danmark fremst í huganum, men av tí at eg ikki trivst so væl í Danmark, og tí sjónleiklistin har ikki hevur so nógv felags við okkara, so royndi eg Ísland.

Serligt fyri Ísland er eisini, at nógv verður gjørt burtúr at dramatisera søgnir og seta upp til leik, og hetta slag av sjónleikargreinini hevur eisini min serliga áhuga og var einamest eisini við til, at eg valdi útbúgving mína í Íslandi.

Gjordi leikrit

Hvussu fór upptøkuroyndin fram?

— Hetta var ein roynd, sum 50 fólk sluppu til, og sum vardi í seks tímar.

Eg hevði fyrireika meg til upptøkuroyndina við at taka brot úr »Tornið við heimsins enda«, eftir William Heinesen, sum eg hevði umsett og gjørdi leikrit til.

Eftir hesa roynd vóru 20 fólk tikið út av teimum 50, og síðan varð farið fram á tann hátt, at hesi 20 fólkinu skuldu arbeiða saman í 10 dagar. Tá hetta tidsarskeiðið varð av, vóru átta fólk tikið burtúr teimum 20, og tey sleppa á skúlan.

Hjá mær gekst tibetur so væl, at eg slapp inn eftir fyrstu royndina, men hetta var serliga gjørt, tí Tjóðleikhúsið og skúlastjórinn hevði umrøtt umsóknina hjá mær áðrenn upptøkuroyndina, og tí við fyrstu roynd hildu, at eg hevði so mikið av royndum í at standa á palli, at teir kundu goðtaka umsókn mína.

Hvørjar ætlanir hevur tú eftir útbúgvingina?

— Um væl gongst hjá mær, sokann eg vera liðug um trý-fyrra ár. Tað er greitt, at henda útbúgving mín er grundað á, at eg komi heim aftur at virka. Eg havi framvegis vónir um, at Gríma fer at halda fram við virkseminum, og at brúk er fyri mær, tá eg komi heimaftur. — Eg geri eisini hesa royndina út frá teirri hugsan, at tað hevur týðning at fara útum landamarkið at útbúgva seg og vita hvussu onnur bera seg í at royndini at mennast. Hetta hevur serligan týðning, tí eg haldi, at vit standa sterkari tá vit koma aftur um vit kunnu prógva, at vit eisini roynast aðrastaðni.